

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ВЕДЕННЯ ГРОМАДЯНАМИ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ВНАСЛІДОК ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

THE EFFECTIVENESS OF THE STATE REGULATION OF THE PROCESSES OF HEALTHY LIFESTYLE FOR CITIZENS AFTER PHYSICAL AND HEALTH ACTIVITIES

Проаналізовано основоположні засади фізичного виховання в суспільстві на основі цінностей здорового способу життя. Досліджено механізми державного регулювання в системі мотивації до занять фізичною культурою та спортом. Обґрунтовано важливість формування консолідованого українського суспільства шляхом державного регулювання фізичного виховання. Запропоновано ефективні механізми державного регулювання ведення громадянами здорового способу життя в Україні.

Ключові слова: фізкультурно-оздоровча діяльність, здоровий спосіб життя, державне регулювання, органи державної влади, масовий спорт.

ня консолідованого українського общества путем государственного регулирования физического воспитания. Предложены эффективные механизмы государственного регулирования ведения гражданами здорового образа жизни в Украине.

Ключевые слова: физкультурно-оздоровительная деятельность, здоровый образ жизни, государственное регулирование, органы государственной власти, массовый спорт.

The basic principles of physical education in society based on the values of a healthy lifestyle are analyzed. The mechanisms of state regulation in the system of motivation for physical culture and sports are investigated. The importance of forming a consolidated Ukrainian society through state regulation of physical education is substantiated. Effective mechanisms of state regulation of healthy lifestyles in Ukraine are proposed.

Key words: physical culture and recreation activity, healthy lifestyle, state regulation, state authorities, mass sports.

УДК 351.82:332.3

Сисюк В.М.

аспірант кафедри публічного
адміністрування

Міжрегіональна академія управління
персоналом

Проанализированы основополагающие принципы физического воспитания в обществе на основе ценностей здорового образа жизни. Исследованы механизмы государственного регулирования в системе мотивации к занятиям физической культурой и спортом. Обоснована важность формирования

Постановка проблеми у загальному вигляді. Держава повинна регулювати відносини у сфері фізичної культури й спорту шляхом формування дієвої державної політики в цій сфері, а також комплексної взаємодії державних органів із громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості; координувати дії відповідних державних органів, здійснювати фінансове, матеріально-технічне, кадрове, інформаційне, нормативне й інше забезпечення розвитку фізичної культури й спорту.

Сьогодні все більше наголошується на необхідності забезпечення права людини на збереження та зміцнення здоров'я; сприяння здоров'ю та здоровому способу життя визначене як одне з основних напрямів державної політики охорони здоров'я й освіти. У той же час матеріально-технічна база, яка є основою для реалізації в Україні державної політики в галузі фізичної культури й спорту, не є адекватною проведеним соціально-економічним реформам, не гарантує права кожного громадянина України на заняття фізичною культурою й спортом.

Для усунення негативних явищ потрібне насамперед удосконалення організації фізичного виховання й державного регулювання цим процесом, розроблення регламентації,

подаліше поглиблення та розвиток демократичних засад і підвищення якості й ефективності роботи владних органів і закладів фізичної культури. На сучасному етапі розвитку українського суспільства зберігається актуальність усебічної підтримки сфери фізичної культури й спорту з боку держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Удосконалення державного регулювання сфери фізичної культури й спорту зумовлене динамічно розвиненими фізкультурно-спортивними потребами населення, що вимагає безперервного і якісного забезпечення оздоровчими послугами. Однак вирішення цих завдань неможливе без удосконалення наукового, матеріально-технічного та медичного забезпечення, оптимізації системи державного управління сферою фізичної культури й спорту, а також без достатнього фінансування сфери [3]. Необхідний пошук оптимальних шляхів систематизації державного регулювання відносин у сфері фізичної культури й спорту. Проблемі класифікації та систематизації принципів державного регулювання присвячено низку фундаментальних наукових праць. Актуальним має стати принципово новий функціонуючий інституційний базис, який буде визначати характер подальшої трансформації в цій сфері [1]. Необхідно вживати

заходів щодо розвитку державної системи охорони здоров'я, заохочувати діяльність, що сприяє зміцненню здоров'я, розвитку фізкультури й спорту.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Сучасний кризовий стан в українському суспільстві проявляється насамперед у нездатності людини протистояти йому через незадовільний моральний і фізичний стан. Про це свідчать недоліки державного регулювання сфери фізичної культури й спорту, зокрема, відсутність дієвих механізмів. Це актуалізує необхідність проведення досліджень, спрямованих на покращення справ в українському фізкультурно-спортивному русі, і визначення оптимальної системи організації й управління фізичною культурою й спортом в Україні.

Комплексне вирішення зазначених завдань є складною проблемою, яка стосується вдосконалення державного управління процесами розвитку фізичної культури й спорту в Україні та пошуку шляхів перетворень для цього вдосконалення. Складність організаційної структури сучасного фізкультурно-спортивного руху, взаємодія різних регуляторів у сфері суспільних відносин актуалізують проблему. Механізм державного регулювання у сфері фізичної культури й спорту допоможе знайти ефективні варіанти його модернізації й гармонізації відповідно до вимог міжнародного фізкультурно-спортивного руху.

Мета статті – обґрунтувати важливість напрацювання дієвих механізмів державного регулювання процесів ведення громадянами України здорового способу життя внаслідок активної фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Для цього потрібно вирішити такі завдання:

1) проаналізувати основоположні засади фізичного виховання в суспільстві на основі цінностей здорового способу життя;

2) дослідити механізми державного регулювання в системі мотивації до занять фізичною культурою та спортом;

3) обґрунтувати важливість формування консолідованого українського суспільства шляхом державного регулювання фізичного виховання;

4) запропонувати ефективні механізми державного регулювання ведення громадянами здорового способу життя в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сучасна система фізичного виховання базується на широкому комплексі наукових відомостей, є передумовою розуміння й раціонального використання постулатів, яким підпорядковане фізичне виховання. Численними науковими дослідженнями доведено, що рухова актив-

ність, яка проявляється на заняттях фізичним вихованням, значною мірою сприяє дотриманню здорового способу життя, а також (в окремих випадках) зменшенню негативного впливу на організм шкідливих звичок, відволікає від асоціальної поведінки. Рухова активність є генеруючим і стимулюючим фактором у системі здорового способу життя, має важливе значення для вдосконалення фізичного розвитку.

Сучасна соціально-економічна ситуація висуває на перший план проблему компетентності збереження здоров'я як передумову й запоруку здорового способу життя. Вирішення цієї проблеми засобами фізичного виховання й спорту особливо важливе для державного регулювання. Проте дослідники відзначають причини безвідповідального ставлення до здоров'я, незнання особливостей розвитку, відсутність систематичної, цілеспрямованої оздоровчої просвітницької роботи [2, с. 46]. Тривогу викликає несформованість стійкої мотивації до тривалого ведення здорового способу життя, відсутність спеціальних уявлень про необхідність дотримання здорового способу життя в умовах руйнівного впливу негативних факторів.

Не сформульовані конкретні критерії, показники, характеристики, за якими можна оцінити ступінь забезпечення здорового способу життя. Через це державне регулювання з питань забезпечення здорового способу життя в Україні часто є нерезультативним. Фізична культура у сфері освіти має на меті забезпечити розвиток фізичного здоров'я, комплексний підхід до формування розумових і фізичних здібностей особистості, удосконалення фізичної та психологічної підготовки до активного життя, пріоритет оздоровчої спрямованості, широкого використання різноманітних засобів і форм фізичного виховання й масового спорту.

Одним із головних завдань держави є задоволення загальних людських потреб, зокрема потреби здорового способу життя й занять фізичною культурою й спортом. Майбутнє України визначається фізичним і духовним здоров'ям членів суспільства, розуміння цього має привести до посилення ролі фізичної культури й спорту для зміцнення держави й суспільства. Активне використання фізичної культури й спорту для підтримання й зміцнення здоров'я населення має стати запорукою сильної й здорової нації. Забезпечення фізичної культури й спорту полягає у визначенні пріоритетів державної політики, у розподілі повноважень між рівнями державної влади й заохоченні з боку держави діяльно-

сті, яка сприяє зміцненню здоров'я, розвитку фізичної культури й спорту.

Держава має ставити перед собою завдання охоплювати спортивними та фізкультурно-оздоровчими заходами всі вікові групи населення. Робота органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій повинна будуватися таким чином, щоб фізична культура й спорт були присутні систематично. Наразі не сформульовані конкретні критерії, показники, характеристики, за якими можна оцінити ступінь забезпечення здорового способу життя. Узагальнені характеристики й завдання мають лише теоретичне наповнення й не дають можливості визначити в подальшому ступінь досягнення цілей.

Недостатньо повно відрегульовані обов'язки суб'єктів фізкультурного й спортивного руху в рамках фінансового забезпечення їх діяльності; не визначені конкретні джерела фінансової підтримки спортивно-освітніх установ різного рівня й різних форм власності [5, с. 19]. Істотним недоліком є й те, що немає норм, спрямованих на регулювання економічної діяльності організації фізичної культури й спорту як учасника формуючого ринку фізкультурно-оздоровчих послуг.

Відсутні державні стандарти у сфері фізичної культури й спорту, вимагають уточнення положення, пов'язані з ліцензуванням і сертифікацією спортивно-оздоровчих послуг. Це викликано, з одного боку, недосконалістю базового галузевого законодавства про фізичну культуру й спорт, а з іншого – складністю внутрішньої структури фізичної культури. Слід ураховувати також, що в наш час реально склалася повноцінна соціально-гуманітарна фізкультурно-спортивна сфера, зі своїм специфічним виробництвом і його продукцією, показниками оздоровлення населення, спортивними досягненнями, зростаючою виробничою базою, кадровим потенціалом.

В обов'язок держави має входити забезпечення населення необхідною кількістю спортивних споруд, установлення доступу до користування цими спорудами, що враховує можливості різних категорій населення; забезпечення й стимулювання створення установ додаткової освіти фізкультурно-спортивної спрямованості, стимулювання проведення спортивних змагань. Важливо покращити пропаганду фізичної культури й спорту, зосередивши увагу на розвитку потреби в щоденних заняттях фізичною культурою, на популяризації комплексів вправ для різних вікових груп населення, на широкому показі кращого досвіду організації фізкультурної та спортивної роботи.

Державне регулювання сфери фізичної культури й спорту в Україні ще перебуває на стадії вдосконалення, реформування цього напрямку потребує вирішення комплексу організаційних, економічних і правових питань з урахуванням досвіду європейських країн [6]. Державне регулювання галузі фізичної культури й спорту має бути системою фінансових, економічних норм для відповідних державних органів і громадських організацій, що забезпечують формування та розвиток продуктивних сил людини, продовження терміну життя, поліпшення здоров'я, підвищення творчих можливостей і соціальної віддачі людини.

Сфера масового спорту, завдяки створюваному нею соціальному й галузевому ефектам, визначається як соціально-економічна, а отже, є об'єктом державного регулювання. Суб'єктом державного регулювання сфери фізичної культури й спорту є держава в особі державних органів влади, що мають власну ієрархічну послідовність виконання завдань і цілей держави (громадські організації та фонди, галузі та підгалузі). Фізкультурно-спортивний рух як об'єкт державного регулювання буде діяти відповідно до визначених державою напрямів, які формуються певним механізмом регуляції. На сучасному етапі розвитку цієї галузі в Україні є потреба у визначенні подальшої стратегії дій на основі узагальнення вітчизняної практики. Реформування суспільного ладу, перехід до ринкових відносин стосується всіх аспектів фізкультурно-спортивної діяльності (організаційної структури управління масовим спортом, джерел його фінансування).

На сучасному етапі розвитку світової економіки значна кількість країн, які раніше функціонували на основі адміністративно-командної економіки, зіткнулися з низкою проблем, пов'язаних з адаптацією сфери фізичної культури й спорту до нових соціально-економічних умов. Перехід до ринкових засад передбачає формування такої системи господарювання, яка функціонувала б на принципах самокупності та самофінансування. Однак, як показує практичний досвід, досягти такого результату у сфері надання фізкультурно-спортивних послуг можна тільки за наявності ефективного фінансово-економічного механізму, який би стимулював популяризацію й розвиток цих послуг.

Характер функціонування економіки України не сприяє створенню ринкових основ для розвитку сфери фізичної культури й спорту [4]. Економіка країни не досягла такого рівня розвитку, коли бізнес стає надзвичайно зацікавле-

ний у використанні ринку фізкультурно-спортивних послуг, а отже, активно сприяє його розвитку. Цим зумовлена порівняно невелика кількість спонсорів і їх низька активність у підтримці фізкультурно-спортивних організацій. Одним з основних протиріч сучасного етапу розвитку економіки фізичної культури й спорту в Україні є повна невідповідність між прагненням держави зберегти провідну роль у забезпеченні життєдіяльності сфери і її обмеженими ресурсними можливостями.

Основою державного регулювання є організаційний механізм, який найбільше потребує створення структурних підрозділів із питань масового спорту органів виконавчої влади на всіх рівнях, розмежування повноважень центрального та місцевих органів виконавчої влади у сфері спорту, удосконалення шляхів взаємодії органів місцевого самоврядування із суб'єктами господарської діяльності, пов'язаними з наданням спортивних послуг, створенням спортивних центрів.

Висновки. Державне регулювання в спорті має передбачати вплив держави практично на всі складові частини фінансового механізму, а значить, і на весь фінансовий механізм у цілому. Для розвитку сприятливих економічних і соціальних тенденцій в Україні необхідна державна підтримка, яка повинна створити умови для гармонійного розвитку суспільства, реалізації культурних потреб громадян, найбільш повного розкриття потенціалу творців культурних цінностей.

Тенденції розвитку галузі свідчать про наявність інтеграційних процесів, спрямованих на узгодження вітчизняних управлінських стандартів і норм сфери фізичної культури й спорту з рівнем провідних країн світу. Розвиток фізкультурно-спортивних послуг вимагає встановлення суспільно значущих цілей, формування економічної оцінки й критеріїв розвитку фізкультурно-спортивного руху, мотивації людей до занять фізичною культурою й спортом, нових підходів до економічного регулювання фізкультурно-спортивних послуг, підви-

щення інвестиційної привабливості фізичної культури й спорту.

Сучасна система державного регулювання сфери фізкультурно-спортивних послуг повинна ґрунтуватися на концепції, що містить оптимальне поєднання організаційних структур, економічних методів регулювання й інформаційних систем. Існування й розвиток цієї сфери можливі лише за умови ефективного державного регулювання, яке можна охарактеризувати як систему законодавчих, фінансових, економічних норм для відповідних державних органів і громадських організацій, що забезпечують формування та розвиток продуктивних сил людини, показником регулювання яких є соціально-економічний ефект від збільшення вільного часу та продовження терміну життя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гончаренко А. Спортивне спонсорство як альтернативне джерело фінансового забезпечення дитячо-юнацьких спортивних шкіл. Сталій розвиток економіки. 2012. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2012_3/314.pdf (дата звернення: 17.10.2018).
2. Дутчак М. Моніторинг у системі державного управління спортом для всіх в Україні. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту. Харків: ХДАДМ, 2008. № 9. С. 34–43.
3. Изаак С. Государственно-частное партнерство в сфере физической культуры и спорта. Управление собственностью: теория и практика. Москва, 2011. С. 25–28.
4. Каменков В. Роль местных исполнительных и распорядительных органов в сфере физической культуры и спорта. Вестник Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь. Минск, 2010. С. 159–165.
5. Леонов Я., Приходько И., Путятин Г. Внутренний ресурс развития сферы физической культуры и спорта. Теория и практика физической культуры. № 3. 2013. С. 59–66.
6. Парубчак І., Сіренко Р. Публічне управління суспільно-виховними процесами в українському соціумі на засадах здорового способу життя. Вісник НУЦЗУ. Серія: Державне управління. Харків, Вип. 1(6). 2017. С. 244–252.